

Ευχειρίδιο

Δράσης

για
ΠΡΑΚΤΟΡΕΣ
ΕΝΑΕΡΙΑΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

Εγχειρίδιο Δράσης για ΠΡΑΚΤΟΡΕΣ ΕΝΑΕΡΙΑΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

Επιμέλεια έκδοσης | Παιδαγωγική επιμέλεια

Ευγενία Πανώριου & Λίλα Δερουγγέρη

Δραστηριότητες

Ολυμπία Μπάζου

Επιστημονική επιμέλεια

Νάντια Σιδέρη

Εικονογράφηση

Paper Goblin (Γιώργος Παπαδάκης & Κώστας Τσιτάκος),
Πασχάλης Δουγαλής

Γραφιστική επιμέλεια & εικονογράφηση εξωφύλλου:

Λίλα Σιμιτζή - allisidea

Εκτύπωση

Colorprint - Τσεκούρας Ε.Π.Ε.

© Ελληνική ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗ Εταιρεία 2025

ISBN: 978-960-6861-69-7

Partnership for
nature and people

Η έκδοση «Πράκτορες Εναέριος Προστασίας» έχει δημιουργηθεί στο πλαίσιο του Προγράμματος «Safe Flyways: Ending the Illegal Killing of Birds in the Mediterranean - Phase III», στο οποίο ενώνουν τις δυνάμεις τους Οργανώσεις και Φορείς από την Ευρώπη, την Ασία και την Αφρική για την ενημέρωση - ευαισθητοποίηση και την παύση της παράνομης θήρας των μεταναστευτικών πουλιών στη Μεσόγειο. Στην Ελλάδα, οι δράσεις του Προγράμματος υλοποιούνται από την Ελληνική ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗ Εταιρεία κατά την περίοδο 2023-2026, υπό τον συντονισμό της BirdLife International και της EuroNatur.

www.ornithologiki.gr/gr/life-lwfg-climate

Εγχειρίδιο Δράσης

για μαθητευόμενους
«Πράκτορες Εναέριας Προστασίας»

Αν ενδιαφέρεσαι να λάβεις μέρος στην εκπαίδευση και να γίνεις μέλος της ομάδας των «Πρακτόρων Εναέριας Προστασίας», δεν έχεις παρά...

Να διαλέξεις την
ΚΩΔΙΚΗ ΣΟΥ ΟΝΟΜΑΣΙΑ:

.....

- ✓ Να χρησιμοποιήσεις τις πληροφορίες και τα δεδομένα που θα σου δοθούν
- ✓ Να λύσεις τους γρίφους του εγχειριδίου
- ✓ Να ολοκληρώσεις τις αποστολές που θα σου ανατεθούν
- ✓ Να βοηθήσεις τα μεταναστευτικά πουλιά που περνούν από την Ελλάδα

Η ομάδα της
Ελληνικής ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗΣ Εταιρείας

Οι πρωταγωνιστές της

Ο Μελισσοφάγος...

- > Είναι ένα εντυπωσιακό πουλί με πλούσια εξωτικά χρώματα και μυτερό ράμφος
- > Φωλιάζει σε τρύπες που φτιάχνει σκάβοντας στο χώμα
- > Πιάνει ιπτάμενα έντομα κάνοντας εντυπωσιακούς ελιγμούς στον αέρα

Φωνή: .....

Το Σταβλοχελίδοно...

- > Είναι μαύρο από πάνω και λευκό από κάτω, με μακριές μυτερές φτερούγες και μακριά ψαλιδωτή ουρά
- > Φωλιάζει σε ένα ανοιχτό κύπελλο από λάσπη και χόρτα που κατασκευάζουν και οι δύο «σύζυγοι» σε υπόστεγα, κάτω από μπαλκόνια κ.λπ.
- > Κυνηγά έντομα και πίνει νερό καθώς πετάει, ενώ φροντίζει να προειδοποιεί με τη φωνή του όταν πλησιάζουν αρπακτικά!

Φωνή: .....

Η Σταχτάρα...

- > Είναι το πουλί με σχήμα «μπούμερανγκ»! Μοιάζει με χελιδόνι, αλλά έχει σκούρο κάτω μέρος, λαιμό ανοιχτόχρωμο, ενώ οι φτερούγες του έχουν σχήμα δρεπανιού
- > Φωλιάζει σε κοιλόττες κτιρίων (π.χ. αεραγωγούς, κεραμίδια, τρούλους), στο ίδιο σημείο κάθε χρόνο
- > Περνά ολόκληρους μήνες στον αέρα, χωρίς να πατήσει στιγμή στη στεριά: κυνηγά έντομα, κοιμάται, ζευγαρώνει... όλα σε πτήση!

Φωνή: .....

ανοιξιιάτικης μετανάστευσης

Το Τρυγόνι...

- > Μοιάζει με τη δεκαοχτούρα, αλλά έχει χαρακτηριστικά στίγματα στα φτερά και ένα ασπρόμαυρο ριγέ μπάλωμα στον λαιμό του
- > Είναι αρκετά δειλό και προτιμά να μένει κρυμμένο σε δέντρα, στα δάση που φωλιάζει
- > Τρώει σπόρους φυτών που αναζητά στο έδαφος

Φωνή: .....

Ο Συκοφάγος...

- > Είναι ένα φανταχτερό χρυσοκίτρινο πουλί με μαύρα φτερά
- > Στερεώνει τη φωλιά του ψηλά στις διχάλες των δέντρων και περνά μεγάλο μέρος της ζωής του κρυμμένο σε δέντρα και θάμνους
- > Τρώει πολλές κάμπιες αλλά και... φρούτα (εννοείται και σύκα!)

Φωνή: .....

Τι κοινό έχουν οι πρωταγωνιστές;

Παρακάτω θα κληθείς να ανακαλύψεις και να καταγράψεις τις φωνές των πρωταγωνιστών!

- > Ο Μελισσοφάγος, το Τρυγόνι, το Σταβλοχελίδονο, η Σταχτάρα και ο Συκοφάγος είναι «ανοιξιιάτικοι επισκέπτες» στη χώρα μας.
- > Τα πουλιά αυτά ξεχειμωνιάζουν στην υποσαχάρια Αφρική και μεταναστεύουν προς τον Βορρά κατά τη διάρκεια της άνοιξης για να ζευγαρώσουν και να κάνουν τις φωλιές τους.
- > Τα πουλιά μεταναστεύουν για να αποφύγουν την έλλειψη τροφής και τις δύσκολες καιρικές συνθήκες στις χώρες της υποσαχάριας Αφρικής κατά την περίοδο αναπαραγωγής.
- > Κάποια πουλιά χρησιμοποιούν τη χώρα μας σαν μία στάση ξεκούρασης κατά το μεταναστευτικό τους ταξίδι προς την κεντρική Ευρώπη (π.χ. Τρυγόνι), ενώ άλλα παραμένουν στην Ελλάδα όλο το καλοκαίρι για να χτίσουν τις φωλιές τους (π.χ. Σταβλοχελίδονο).

Με κλειστά μάτια!

Ως μέλος της ομάδας των «Πρακτόρων Εναέριας Προστασίας» ίσως κληθείς να αναγνωρίσεις τα πουλιά της ανοιξιάτικης μετανάστευσης από τη φωνή τους!

Τεστ ακοής

Οι φωνές των 5 πρωταγωνιστών της ανοιξιάτικης μετανάστευσης κρύβονται στους επόμενους κωδικούς QR.

Αποκωδικοποίησε τους παρακάτω γρίφους για να βρεις σε ποιο πουλί ανήκει κάθε φωνή.

Σκάνारे τα QR για να ακούσεις τη φωνή κάθε είδους και προσπάθησε να την αποδώσεις με λόγια (π.χ. κάποιο πουλί μπορεί να ακούγεται ως «του-γιου» ή «κλικ-κλικ-κλικ»).

Πρόσθεσε την περιγραφή σου στα χαρακτηριστικά κάθε πουλιού στις προηγούμενες σελίδες, ώστε να μπορείς να τα αναγνωρίζεις τόσο από την εμφάνισή τους όσο και από τη φωνή τους.

Είναι χτίστης έμπειρος κι ας μοιάζει να φοράει καλό κοστούμι...

Σε ποιον ανήκει η φωνή; .....

Πώς θα περιέγραφες τον ήχο; .....

2

Το σπίτι του έχει την καλύτερη θέα εκεί στα ψηλά...

Σε ποιον ανήκει η φωνή; .....

Πώς θα περιέγραφες τον ήχο; .....

Κι όλο πετάει, πετάει, πετάει...

3

Σε ποιον ανήκει η φωνή; .....

Πώς θα περιέγραφες τον ήχο; .....

4

Είναι πουλί πλουμιστό, μα το σπίτι του είναι όλο χρώμα...

Σε ποιον ανήκει η φωνή; .....

Πώς θα περιέγραφες τον ήχο; .....

Είναι ο χορτοφάγος της παρέας...

5

Σε ποιον ανήκει η φωνή; .....

Πώς θα περιέγραφες τον ήχο; .....

Η Τρυγο-μετανάστευση

Το δικό σου Τρυγόني!

Ζωγράφισε το Τρυγόني-Πρωταγωνιστή σου! Μην ξεχάσεις, αφού του δώσεις χρώμα, να του δώσεις και ένα όνομα.

Με λένε

.....!

Ήξερες ότι...

- > Το Τρυγόني σου περνάει τους χειμώνες του στην υποσαχάρια Αφρική.
- > Ως «υποσαχάριο» χαρακτηρίζεται το τμήμα της Αφρικής που βρίσκεται κάτω από την έρημο Σαχάρα. Οι χώρες της υποσαχάριας Αφρικής είναι σημειωμένες στον χάρτη που θα βρεις στην επόμενη αποστολή σου.

Ήξερες ότι...

- > Το Τρυγόνι σου θα **διασχίσει την έρημο Σαχάρα και τη Μεσόγειο Θάλασσα** προκειμένου να φτάσει στον τόπο αναπαραγωγής του στην Ευρώπη.
- > Το **μεταναστευτικό ταξίδι είναι δύσκολο και εξαντλητικό και κρύβει αρκετούς κινδύνους**, όπως: κούραση, δυνατοί άνεμοι, καταιγίδες, ξηρασία, θηρευτές, συγκρούσεις με ηλεκτροφόρα καλώδια ή ανεμογεννήτριες κ.ά.
- > Τα πουλιά ακολουθούν **συγκεκριμένους «μεταναστευτικούς διαδρόμους»** (δηλαδή συγκεκριμένες διαδρομές, κατά μήκος ποταμών, οροσειρών κ.λπ.). Κάποια επιλέγουν τη συντομότερη διαδρομή, διασχίζοντας θάλασσες, ερήμους και οροσειρές, ενώ άλλα κάνουν μεγαλύτερες διαδρομές με περισσότερες στάσεις.

Η έρημος Σαχάρα και η Μεσόγειος Θάλασσα είναι δύο μεγάλες φυσικές προκλήσεις που πρέπει να αντιμετωπίσουν τα πουλιά:

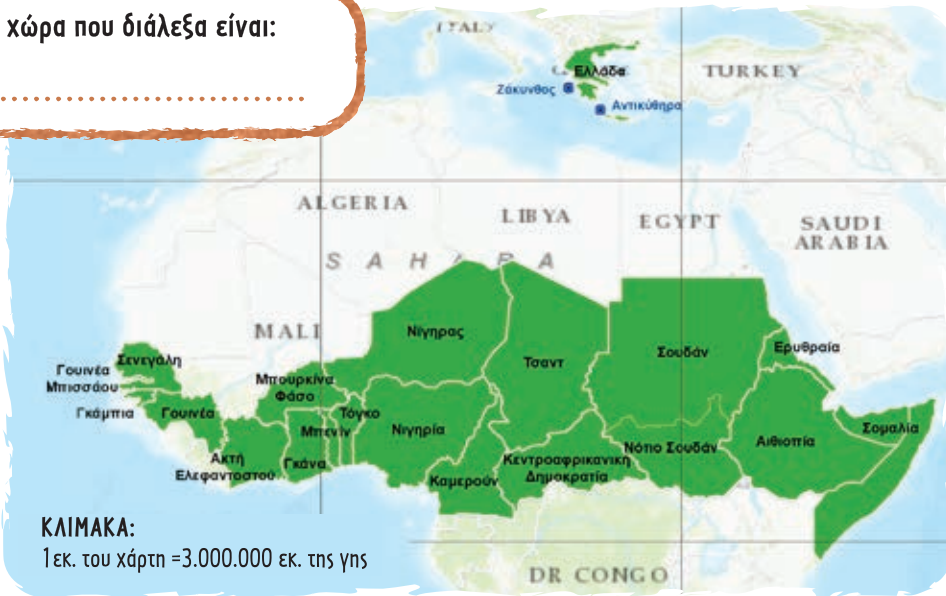
- > Η **Σαχάρα** είναι μία τεράστια αμμόδης έκταση στην οποία τα πουλιά **δεν μπορούν να βρουν εύκολα τροφή**, ενώ αντιμετωπίζουν και τον κίνδυνο της αφυδάτωσης.
- > Πάνω από τη **Μεσόγειο**, τα πουλιά είναι αναγκασμένα να **πετούν για χιλιόμετρα χωρίς κανένα σημείο για ξεκούραση** ή ανεφοδιασμό, καθώς δεν μπορούν να κολυμπήσουν.

Έτσι, τα πουλιά θα πρέπει να είναι καλά προετοιμασμένα, να έχουν δηλαδή συσσωρεύσει **λίπος που θα τους δώσει αρκετή ενέργεια** για το ταξίδι που έχουν μπροστά τους.

Μία πινέζα στον χάρτη

Μελέτησε τον χάρτη και διάλεξε τη χώρα όπου περνάει τον χειμώνα του το Τρυγόνι σου. Μην ξεχάσεις να σημειώσεις τη χώρα και στον χάρτη, βάζοντας ένα σημάδι μέσα στη χώρα.

Η χώρα που διάλεξα είναι:

ΚΛΙΜΑΚΑ:

1εκ. του χάρτη = 3.000.000 εκ. της γης

Για δυνατούς λύτες

Το πρώτο σημείο της Ελλάδας στο οποίο φτάνουν τα Τρυγόνια κατά τη μετανάστευσή τους από την Αφρική είναι συνήθως το νησί Αντικύθηρα. Όρα να βρεις πόσα χιλιόμετρα διανύει το Τρυγόνι σου για να φτάσει στη χώρα μας.

Στον παραπάνω χάρτη, με τη βοήθεια ενός χάρακα, **μέτρησε την απόσταση** από το σημάδι που έβαλες προηγουμένως -απο εκεί ξεκινά το Τρυγόνι σου- έως τις ακτές της Βόρειας Αφρικής. Σημείωσέ την δίπλα, **αφού πρώτα μετατρέψεις** το αποτέλεσμά σου από εκατοστά σε χιλιόμετρα, χρησιμοποιώντας την κλίμακα που δίνεται στον χάρτη.

Τα Αντικύθηρα απέχουν από τις ακτές της Βόρειας Αφρικής 355 χιλιόμετρα. Σημείωσε δίπλα τη **συνολική απόσταση που διανύει το Τρυγόνι σου, από τη χώρα αφετηρίας έως τις ακτές των Αντικυθήρων.**

..... χλμ

..... χλμ

Ήξερες ότι...

- > Η **στάση στην Ελλάδα**, κυρίως στα δυτικότερα σημεία της, **είναι αναγκαία** για τα Τρυγόνια που μεταναστεύουν από την υποσαχάρια Αφρική προς τους τόπους αναπαραγωγής τους στην Ευρώπη!
- > Η χώρα μας αποτελεί έναν αναγκαίο και κρίσιμο σταθμό ξεκούρασης και ανεφοδιασμού για τα εξαντλημένα πουλιά.
- > Δυστυχώς, πολλά πουλιά πεθαίνουν κατά τη μετανάστευση, καθώς δεν καταφέρνουν να ολοκληρώσουν το δύσκολο αυτό ταξίδι.

Έλεγχος εναέριας κυκλοφορίας

Ως «Πράκτορας Εναέριας Προστασίας» καλείσε να **εντοπίσεις** τη μεταναστευτική διαδρομή που θα εξασφαλίσει στο Τρυγόνι σου ένα ασφαλές ταξίδι. **Σημείωσε την εναέρια διαδρομή που θα πρέπει να ακολουθήσει** ώστε να φτάσει στον προορισμό του χωρίς να έρθει αντιμέτωπο με κινδύνους (από το σημείο Α στο Β) και αφού περάσει πρώτα από το σημείο ανεφοδιασμού.

Η συμβουλή της εμπειρίας

Υπάρχουν Τρυγόνια στην περιοχή που ζεις;

ΝΑΙ

Πότε φτάνουν τα Τρυγόνια στον τόπο σου και για πόσο καιρό παραμένουν;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ΟΧΙ

Πού βρίσκονται τα Τρυγόνια την περίοδο που συμπληρώνεις το Εγχειρίδιό σου;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Οι Πράκτορες Εναέριας Προστασίας προτείνουν:

Ποια θα ήταν η πρότασή σου, ως μέλος της ομάδας, για τη βοήθεια των Τρυγωνιών που φτάνουν εξουθενωμένα στην Ελλάδα μετά από το μεταναστευτικό τους ταξίδι;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ήξερες ότι...

- > Τα Τρυγόνια φωλιάζουν και αναπαράγονται στο μεγαλύτερο μέρος της Ευρώπης.
- > Μόνο, όμως, τα πιο δυνατά πουλιά θα καταφέρουν να φτάσουν στον τόπο αναπαραγωγής τους.
- > Πρόκειται για τα πουλιά που, παρά την κούραση και τους κινδύνους του μεταναστευτικού ταξιδιού, θα διασχίσουν με επιτυχία την έρημο Σαχάρα και τη Μεσόγειο θάλασσα και θα επιβιώσουν από τις δυσκολίες που θα συναντήσουν στην Ελλάδα.
- > Συχνά οι επιστήμονες χρησιμοποιούν τον όρο «καλύτεροι γεννήτορες» για τα πουλιά αυτά, καθώς τα δικά τους νεαρά θα είναι επίσης δυνατά και με τα απαραίτητα εφόδια για να εξασφαλίσουν την ύπαρξη του είδους και στο μέλλον!

Μία πινέζα στον χάρτη

Με πορτοκαλί χρώμα απεικονίζονται οι χώρες που επισκέπτεται το Τρυγόνι. Με κλειστά μάτια διάλεξε στην τύχη μια από τις παραπάνω χώρες. Ανέτρεξε στο διαδίκτυο και βρες ποια είναι η χώρα στην οποία το Τρυγόνι σου θα φτιάξει τη φωλιά του.

Η χώρα που διάλεξα είναι:

.....

Φτερωτά αξιοθέατα

Η ομάδα των «Πρακτόρων Εναέριων Προστασίας» επισκέπτεται τη χώρα στην οποία φωλιάζει το Τρυγόني σου. Ποιο από τα αξιοθέατα της περιοχής στην οποία βρίσκεσαι θα επισκεπτόσουν; Κάνε την έρευνά σου και ζωγράφισέ το στο παρακάτω πλαίσιο. Αν προτιμάς, μπορείς αντί για ζωγραφιά να κολλήσεις μία φωτογραφία από το αξιοθέατο που επέλεξες.

Μ' ένα σμπάρο 2 Τρυγόνια λιγότερα...

Για σκέψου...

Το Τρυγόνι είναι ένα από τα πιο απειλούμενα μεταναστευτικά είδη πουλιών στον κόσμο. Δυστυχώς, μία από τις μεγαλύτερες απειλές που δέχεται το είδος αυτό είναι η λαθροθηρία, δηλαδή το παράνομο κυνήγι.

Το ημερολόγιο της διπλανής σελίδας ανήκει σε έναν ορνιθολόγο που επισκέφθηκε τη χώρα μας το 2020. Διάβασε τις σκέψεις που κατέγραψε ο ερευνητής και συμπλήρωσε το ακόλουθο σκίτσο.

Τι πιστεύεις ότι θα έλεγε το Τρυγόνι σου για την κατάσταση που περιγράφει ο ορνιθολόγος;

Ελλάδα, Απρίλιος 2020

Έφτασα στη χώρα που κάθε χρόνο, περισσότερα από 700.000* άγρια πουλιά πέφτουν θύματα παράνομης θανάτωσης. Είναι τόσο θλιβερό... Έχουμε 2020, αλλά η Ελλάδα θεωρείται μία «μαύρη τρύπα» για τα μεταναστευτικά πουλιά και ιδίως για τα Τρυγόνια.

Ήδη, όπως με πληροφόρησε η Ειδική Ομάδα για την Ανάκαμψη των Πουλιών*, από το 2000 ο πληθυσμός των Τρυγονιών έχει μειωθεί σε ολόκληρη την Ευρώπη και η Ελλάδα ανήκει στις 3 μεσογειακές χώρες με το μεγαλύτερο πρόβλημα λαθροθηρίας Τρυγονιών.

Θυμάμαι το μεταναστευτικό περιστέρι της Βόρειας Αμερικής... Κάποτε ήταν το πολυπληθέστερο ίσως πουλί του κόσμου. Κι όμως εξαφανίστηκε! Κυνηγήθηκε μέχρι τελευταίου ατόμου.

Πολύ φοβάμαι ότι αν δεν αλλάξουν σύντομα τα πράγματα, το Τρυγόνι θα γίνει το επόμενο μεταναστευτικό περιστέρι... Εύχομαι και ελπίζω οι επόμενες γενιές να καταλάβουν τον κίνδυνο και να προστατεύσουν τα πουλιά του τόπου τους.

*Πηγή: Task Force on the Recovery of Bird Species

Απόσπασμα από το ημερολόγιο
ενός ερευνητή ορνιθολόγου

Επικίνδυνες τρυγονο...αποστολές

Ο παρακάτω λαβύρινθος έχει 3 πιθανές εισόδους (κόκκινα βέλη). Ποια από αυτές πρέπει να διαλέξει το Τρυγόني για να περάσει στην απέναντι πλευρά του δάσους; Στον λαβύρινθο, όμως, εκτός από αδιέξοδα κρύβονται και κάποιοι κίνδυνοι. Μπορείς να βοηθήσεις το Τρυγόني σου να ξεφύγει και να φτάσει με ασφάλεια στην κρυψώνα του; Σχεδίασε τη διαδρομή που πρέπει να ακολουθήσει.

Λαθροθήρας που παραφυλάει στο πόστο του

Παγίδα ηχομιμητικής συσκευής που παράγει ψεύτικο κελάϊδισμα και «καλεί» τα πουλιά

Ασφαλής κρυψώνα στο δάσος

Ήξερες ότι...

- > Σύμφωνα με πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, το Τρυγόνι είναι ένα από τα πιο απειλούμενα μεταναστευτικά είδη πουλιών στον κόσμο.
- > Το είδος χαρακτηρίζεται πια ως Τρωτό, που σημαίνει ότι το Τρυγόνι αντιμετωπίζει υψηλό κίνδυνο εξαφάνισης στο κοντινό μέλλον.
- > Μάλιστα, σύμφωνα με τη BirdLife, οι πληθυσμοί του Τρυγονιού έχουν δεχτεί τόσο μεγάλη μείωση που μόνο αν σταματούσε για 4 χρόνια το κυνήγι του στην Ευρώπη θα κατάφερναν οι πληθυσμοί του να φτάσουν στα νούμερα που ήταν κάποτε.

Οφθαλμαπάτη

Τις περισσότερες φορές την καλύτερη κρυψώνα για τα πουλιά προσφέρουν τα δέντρα. Ένα πουλί μπορεί να προστατευτεί από τους λαθροθήρες αν καθίσει στα κλαδιά ενός δέντρου με πλούσια φυλλωσιά.

Ζωγράφισε ένα δασικό τοπίο που θα κάνει το παρακάτω Τρυγόνι να «εξαφανιστεί» μπροστά στα μάτια των λαθροθήρων. Στόχος σου είναι να δημιουργήσεις μία εικόνα-οφθαλμαπάτη, στην οποία τα χρώματα και τα σχήματα του δάσους θα κάνουν το Τρυγόνι σχεδόν αόρατο.

Μυστική γραφή

Ως μέλος της ομάδας των «Πρακτόρων Εναέριας Προστασίας» λαμβάνεις ένα κωδικοποιημένο μήνυμα από τα Κεντρικά, στο οποίο έχει χρησιμοποιηθεί ένας μυστικός κώδικας επικοινωνίας, ώστε να μην εκτεθεί η δράση σας αν τυχόν το γράμμα διαβαστεί από κάποιον λαθροθήρα.

ΜΗΝΥΜΑ

* ↑⊕⊖-↵⊕/□ ∫↑↵ -⊕•∫↑↵ !!(≠•↑↵
|| ↑↵∞↵#(∫/□ (/⊕□/ □∫≠□^||∫
∞↵↑(#□ (⊕#(/∫ -/□ ≠⊖^□!!||÷
∫↑(/^⊕ ||:(⊕□ <□/ •⊕□

ΑΠΟΚΩΔΙΚΟΠΟΙΗΣΗ

Χρησιμοποίησε τον μυστικό κώδικα των πρακτόρων που θα βρεις στη διπλανή σελίδα για να αποκωδικοποιήσεις το μήνυμα που σου έστειλαν:

.....
.....
.....
.....

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Στείλε την απάντησή σου με ένα νέο κωδικοποιημένο μήνυμα. Μην ξεχάσεις να υπογράψεις το μήνυμά σου με την κωδική ονομασία σου, ώστε να γνωρίζει η ομάδα από ποιο μέλος έλαβαν απάντηση:

.....
.....

Ο ΚΩΔΙΚΑΣ ΤΩΝ ΠΡΑΚΤΩΡΩΝ

Α

□

Β

%

Γ

-

Δ

◇

Ε

(

Ζ

>

Η

||

Θ

#

Ι

/

Κ

<

Λ

^

Μ

⋮

Ν

⌈

Ξ

!!

Ο

∩

Π

∞

Ρ

@

Σ

∫

Τ

↑

Υ

∩

Φ

≠

Χ

≈

Ψ

↔

Ω

•

1

ο

2

οο

3

οοο

4

*

5

**

6

***

7

+

8

++

9

+++

0

...

.

e

;

÷

Ήξερες ότι...

- > Στη χώρα μας υπάρχει μέχρι σήμερα το «**Ανοιξιότικο κυνήγι**», μία παράνομη (από το 1983) πρακτική θανάτωσης με στόχο το Τρυγόνι και άλλα μεταναστευτικά είδη.
- > Όμως, καθώς μόνο οι «καλύτεροι γεννήτορες» των πουλιών καταφέρνουν να διασχίσουν την έρημο Σαχάρα και τη Μεσόγειο θάλασσα και να φτάσουν στην Ελλάδα, **με το παράνομο ανοιξιότικο κυνήγι θανατώνονται τα πιο δυνατά πουλιά του είδους.**
- > Αν αυτά τα πουλιά κατάφερναν να αναπαραχθούν, τότε τα επίσης δυνατά νεαρά τους θα εξασφάλιζαν τη διατήρηση του είδους του Τρυγονιού στο μέλλον.

Σε ρόλο γραφίστα...

Η ομάδα των «Πρακτόρων Εναέριας Προστασίας» αναλαμβάνει να ενημερώσει το ευρύ κοινό σχετικά με το ανοιξιότικο κυνήγι και τους κινδύνους που αυτό επιφέρει για τα Τρυγόνια.

Ως μέλος της ομάδας αναλαμβάνεις καθήκοντα γραφίστα με σκοπό **να σχεδιάσεις ένα λογότυπο για την εκστρατεία ενημέρωσης, που όμως θα πρέπει να συνδέεται με τον τόπο σου.**

Μπορείς αν θέλεις να μας στείλεις μία φωτογραφία με το λογότυπό σου στο info@ornithologiki.gr ώστε να ενισχύσεις τη δράση μας για την προστασία των μεταναστευτικών πουλιών.

Ενημερωθείτε παρακαλώ!

Χρησιμοποίησε το λογότυπο που δημιούργησες νωρίτερα και φτιάξε τη δική σου αφίσα που θα υπενθυμίζει σε όλους ότι **ΤΟ ΑΝΟΙΞΙΑΤΙΚΟ ΚΥΝΗΓΙ ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ**. Ανάρτησε την αφίσα σου στο μέρος που θεωρείς ότι θα τη δουν τα άτομα που θα ήθελες να ενημερώσεις (π.χ. στο καφενείο του χωριού, στο κρεσπωλείο της περιοχής, στο Δημαρχείο).

Μπορείς να μας στείλεις μία φωτογραφία από την αναρτημένη σου αφίσα, ώστε να ενημερώσουμε και άλλους ανθρώπους σχετικά με τη λαθροθηρία του Τρυγονιού!

Γράψε το δικό σου τέλος στην ιστορία...

Ποιο ελπίζεις να είναι το μέλλον του Τρυγονιού; Διάβασε ξανά το ημερολόγιο από το 2020 και γράψε παρακάτω τις επιστημονικές προβλέψεις σου για το μέλλον, δίνοντας την κατάληξη που επιθυμείς.

Ελλάδα, Απρίλιος 2084

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ώρα για αλλαγή!

Για σκέψου...

- > Στην Ελλάδα είμαστε πολύ τυχεροί γιατί μας επισκέπτονται πολλά μεταναστευτικά πουλιά! Η χώρα μας είναι απο τις πρώτες που φτάνουν εξουθενωμένα μετά την Έρημο Σαχάρα και τη Μεσόγειο θάλασσα.
- > Για κάποιους το κυνήγι των άγριων πουλιών είναι ένα πολιτιστικό γεγονός συνδεδεμένο με την παράδοση... Αυτή η παράδοση, όμως, έρχεται από εποχές που στον ουρανό υπήρχε πληθώρα πουλιών.
- > Τώρα που τα μεταναστευτικά πουλιά συνεχώς λιγοστεύουν, μήπως παράδοσή μας θα έπρεπε να γίνει η προστασία τους;
- > Σκέψου την ιδιαιτερότητα και ομορφιά που δίνει στον τόπο μας η ανοιξιάτικη επίσκεψη των πουλιών αυτών!

Γνώρισε τη φύση αλλιώς...

1

Βρες ένα ήσυχο σημείο στη φύση, από όπου μπορείς να ακούσεις πουλιά να κελαηδούν. Μόλις βρήκες μία μικρή «όαση»!

2

Κλείσε τα μάτια.

3

Με τα μάτια κλειστά και ήρεμη αναπνοή, προσπάθησε να συγκεντρωθείς μόνο στους ήχους της φύσης. Μπορείς να ξεχωρίσεις τις φωνές των πουλιών;

4

Μείνε στη θέση αυτή με τα μάτια κλειστά για 2-3 λεπτά.

5

Άνοιξε τα μάτια σου και ζωγράφισε το πρώτο πράγμα που σου έρχεται στο μυαλό:

6

Άφησε μία σημείωση στον εαυτό σου, ώστε κάθε φορά που βλέπεις τη ζωγραφιά σου να θυμάσαι το πώς ένιωθες εκείνη τη στιγμή:

.....
.....
.....
.....

*

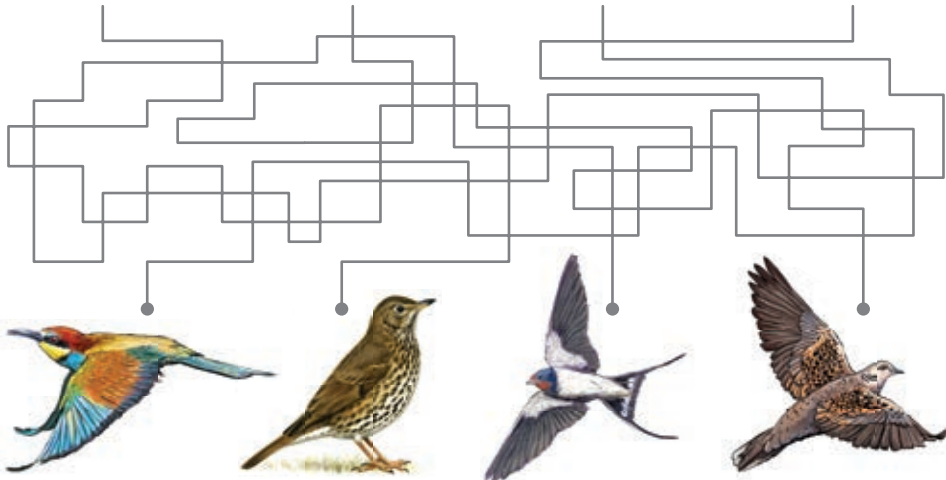
Ήξερες ότι...

Αν και το κυνήγι του Τρυγονιού δεν έχει ακόμα απαγορευτεί, αυτό επιτρέπεται μόνο την περίοδο που ορίζει ο νόμος (π.χ. για την κυνηγετική περίοδο 2023-24, περίπου μέσα Αυγούστου έως τέλη Φεβρουαρίου).

Εντόπισε το παράνομο θήραμα

Στην παρακάτω εικόνα παρουσιάζονται τέσσερα πουλιά (Μελισσοφάγος, Τσίχλα, Σταβλοχελίδο και Τρυγόνι) τα οποία αποτέλεσαν θηράματα κάποιων κυνηγών. Προσοχή όμως! Για κάποια από αυτά (Τρυγόνι, Τσίχλα) το κυνήγι επιτρέπεται εντός της κυνηγετικής περιόδου (μέσα Αυγούστου έως μέσα ή τέλη Φεβρουαρίου), για κάποια άλλα όμως το κυνήγι είναι πάντα παράνομο (Σταβλοχελίδο, Μελισσοφάγος).

Μπορείς να εντοπίσεις τα παράνομα θηράματα; Αντιστοίχισε κάθε πουλί με την ημερομηνία θήρευσης που του αντιστοιχεί και συμπλήρωσε τον ακόλουθο πίνακα, εξηγώντας τους λόγους για τους οποίους ήταν νόμιμη ή παράνομη η θήρευση κάθε πουλιού.

Είδος πουλιού	ΘΗΡΕΥΣΗ: Νόμιμη ή Παράνομη	Αιτιολογία
1		
2		
3		
4		

CSI: Ανοιξιάτικη λαθροθηρία

Εντόπισες κάποιο περιστατικό ανοιξιάτικης λαθροθηρίας; **Συμπλήρωσε εδώ τα στοιχεία που θα πρέπει να συλλέξεις από το πεδίο** προτού επικοινωνήσεις με κάποιον από τους προηγούμενους φορείς.

ΠΕΡΙΟΧΗ: .....

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ: .....

ΩΡΑ: .....

ΤΟ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΟ ΠΟΥ ΑΝΤΙΛΗΦΘΗΚΕΣ:

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Υπάρχει τραυματισμένο πουλί στο πεδίο; .....

Εάν ναι, **σημείωσε το είδος** του τραυματισμένου πουλιού:

.....

Εάν δεν γνωρίζεις το είδος, **περιέγραψέ το με βάση τα εξωτερικά του χαρακτηριστικά** (χρώματα στα πούπουλα, σχήμα/μήκος ράμφους, μέγεθος σώματος, κοντά/ψηλά πόδια κ.λπ.):

.....
.....
.....
.....
.....

Πράκτορες εν δράσει

Σε περίπτωση που αντιληφθείς κάποιο περιστατικό **ανοιξιάτικης λαθροθηρίας**, θα πρέπει να ξέρεις σε ποιους να απευθυνθείς για βοήθεια. **Σημείωσε εδώ τα τηλέφωνα των υπηρεσιών ή των οργάνωσεων που μπορούν να βοηθήσουν:**

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ
ΦΥΣΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ
ΚΛΙΜΑΤΙΚΗΣ ΑΛΛΑΓΗΣ:

.....

ΔΑΣΑΡΧΕΙΟ:

.....

ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ:

.....

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ:

Εναλλακτικά, μπορείς να συμπληρώσεις τη σχετική φόρμα καταγγελιών της ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗΣ που θα βρεις στον διπλανό κωδικό QR:

Πράκτορες Εναέριας Προστασίας

Η τελική δοκιμασία!

Ήρθε η ώρα να εφαρμόσεις τις γνώσεις του «Πράκτορα Εναέριας Προστασίας» στην πράξη! Στόχος της τελικής δοκιμασίας σου για να πάρεις τον τίτλο του πράκτορα, είναι να γίνεις πρώτα παρατηρητής πουλιών και να γνωρίσεις από κοντά τους φτερωτούς πρωταγωνιστές του εγχειριδίου.

Η ΤΕΛΙΚΗ ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΘΑ ΟΛΟΚΛΗΡΩΘΕΙ ΣΤΗ ΦΥΣΗ

- > Συγκέντρωσε τους φίλους σου.
- > Διαλέξετε την ημέρα διεξαγωγής της τελικής δοκιμασίας.
- > Καταλήξτε στην περιοχή που θα συναντηθείτε για να παρατηρήσετε τα πουλιά.
- > Χρησιμοποιήστε τον «ΟΔΗΓΟ ΠΕΔΙΟΥ» που θα βρείτε στις επόμενες σελίδες για να ολοκληρώσετε τη δοκιμασία.

ΟΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΕΣ

- > Μπορούν να δουλέψουν σε ομάδες ή ατομικά.
- > Όλοι οι επίλεκτοι υποψήφιοι πράκτορες που θα πάρουν μέρος στην τελική δοκιμασία, θα πρέπει να κολλήσουν σε εμφανές σημείο το αυτοκόλλητο-σήμα «Πράκτορας Εναέριας Προστασίας», από το μεσαίο φύλλο με τα αυτοκόλλητα. Αυτό θα είναι το αναγνωριστικό όσων θα πάρουν μέρος στην αποστολή.
- > Είστε έτοιμοι για δράση!

ΠΟΙΟΣ ΚΕΡΔΙΖΕΙ;

- > Για κάθε φτερωτό πρωταγωνιστή που εντοπίζετε, η ομάδα ή ο συμμετέχοντας **κερδίζει «πόντους παρατήρησης»**.
- > Νικητής είναι ο παρατηρητής ή η ομάδα που θα συγκεντρώσει τους **περισσότερους πόντους**.

ΘΥΜΗΣΟΥ!

Οι πρώτες σελίδες του εγχειριδίου σου επιτρέπουν να αναγνωρίσεις κάθε φτερωτό πρωταγωνιστή από την εμφάνισή του, από τη συμπεριφορά του αλλά και από τη φωνή του!

ΠΟΝΤΟΙ ΠΟΥ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΟΥΝ ΣΕ ΚΑΘΕ ΠΟΥΛΙ

Σταβλοκελίδονο

1

Σταχτάρα

2

Μελισσοφάγος

5

Συκοφάγος

10

Τρυγόνι

20

Δεν ξεχνώ!

Ο καλός παρατηρητής είναι απαρατήρητος!

Όταν είμαστε στη φύση για παρατήρηση πουλιών:

- ✗ Δεν πλησιάζουμε ποτέ τα πουλιά ή τους χώρους που αυτά φωλιάζουν, τρέφονται ή ξεκουράζονται.
- ✓ Αποφεύγουμε κάθε δυνατό ήχο ή φωνές που θα ενοχλήσουν και θα τρομάξουν τα πουλιά.
- ✓ Παίρνουμε μαζί τα σκουπίδια μας (και τα σκουπίδια άλλων!).

ΟΔΗΓΟΣ ΠΕΔΙΟΥ

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ .....

ΠΕΡΙΟΧΗ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗΣ ΤΗΣ ΔΟΚΙΜΑΣΙΑΣ .....

Η ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΔΙΕΞΑΓΕΤΑΙ **ΟΜΑΔΙΚΑ** Ή **ΑΤΟΜΙΚΑ**; .....

ΚΩΔΙΚΟ ΟΝΟΜΑ ΠΡΑΚΤΟΡΑ Ή ΟΜΑΔΑΣ .....

ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΡΑΚΤΟΡΩΝ Ή ΟΜΑΔΩΝ .....

Παρατήρηση & καταγραφή πουλιών

Χρησιμοποίησε τις φωτογραφίες και τα χαρακτηριστικά των πουλιών που περιγράφονται στις δύο πρώτες σελίδες του εγχειριδίου, ώστε να μπορέσεις να τα ξεχωρίσεις με ευκολία. Για κάθε πουλί που εντοπίζεις στη φύση **κόλλησε το αυτοκόλλητό του στην κατάλληλη θέση και κέρδισε τους «πόντους παρατήρησης»** που του αντιστοιχούν. Παρακάτω, **σημείωσε τα άτομα που μέτρησες για κάθε είδος πουλιού**. Κάθε φορά που βλέπεις ένα ακόμη, πρόσθεσε μία γραμμή (π.χ. III για 3 Σταχτάρες).

Μελισσοφάγος

Σταβλοκελίδονο

Σταχτάρα

Τρυγόνι

Συκοφάγος

Ποιος ήταν ο φτερωτός πρωταγωνιστής που εντόπισες εσύ ή η ομάδα σου πιο πολλές φορές:

Άθροισε τους «Πόντους Παρατήρησης» που κέρδισες από κάθε είδος πουλιού και **υπολόγισε το τελικό σου ΣΚΟΡ:**

ΤΕΛΙΚΟ
ΣΚΟΡ

Παρατηρήσεις από τη συμπεριφορά των πουλιών

Κάθε σωστός παρατηρητής, δεν εστιάζει μόνο στο είδος των πουλιών που εντοπίζει, αλλά και σε στοιχεία της συμπεριφοράς τους. Κατά τη διάρκεια της Τελικής Δοκιμασίας ποιο ή ποια από τα 5 πουλιά:

Βρήκες συχνότερα σε πτήση; .....

Σε δυσκόλεψε περισσότερο στον εντοπισμό του; .....

Εντόπισες από το άκουσμα της φωνής του; .....

Βρήκες συχνότερα σε πτήση; .....

Κυνηγούσε ή τρεφόταν όταν το εντόπισες; .....

Βρισκόταν μέσα ή κοντά στη φωλιά του όταν το εντόπισες; .....

Έδειχνε να μην φοβάται τους ανθρώπους; .....

Δεν εντόπισες καθόλου; .....

Μήπως έβγαλες και φωτογραφίες κατά τη διάρκεια του αγώνα;
Κόλλησε εδώ την αγαπημένη σου!

Συγχαρητήρια!

Ολοκλήρωσες όλες τις δοκιμασίες
του Εγχειριδίου Δράσης!

Μπορείς πλέον να
θεωρηθείς και επίσημα
μέλος της ομάδας των
«Πρακτόρων Εναέριας
Προστασίας»

Στείλε μας αν θες, μία φωτογραφία του Οδηγού Πεδίου
για να καταγράψουμε τις παρατηρήσεις σου!

Είμαστε στη διάθεσή σου σε περίπτωση που θα ήθελες
να επικοινωνήσεις μαζί μας αλλά και να μας στείλεις
υλικό από τις αποστολές σου ως «Πράκτορας Ενα-
έριας Προστασίας».

Τώρα,
μπορείς να κολλήσεις

ΕΔΩ

το αντίστοιχο χρώματος σήμα του
«Πράκτορα Εναέριας Προστασίας»
από τη σελίδα
με τα αυτοκόλλητα

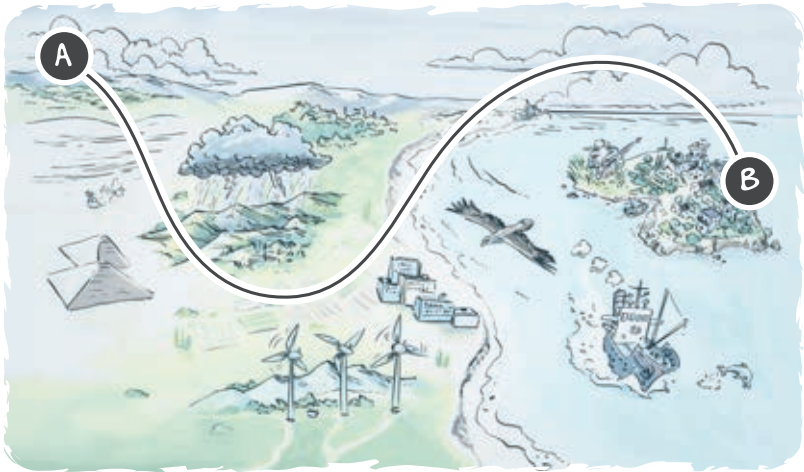
Ελληνική ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗ Εταιρεία
Αγίου Κωνσταντίνου 52, 10437 Αθήνα | Τηλ.: 210 8228704, 210 8227937
e-mail: info@ornithologiki.gr

Απάντησες σωστά;

Με κλειστά μάτια!

Φωνή 1: Σταβλοχελίδονο / Φωνή 2: Συκοφάγος / Φωνή 3: Σταχτάρα
Φωνή 4: Μελισσοφάγος / Φωνή 5: Τρυγόνι

Έλεγχος εναέριας κυκλοφορίας

Επικίνδυνες τρυγανο...αποστολές

Μυστική γραφή

4 ΤΡΥΓΟΝΙΑ ΣΤΟ ΓΝΩΣΤΟ ΞΕΦΩΤΟ
Η ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΕΙΝΑΙ ΑΣΦΑΛΗΣ
ΠΟΤΕ ΘΑ ΕΡΘΕΙΣ ΓΙΑ ΦΥΛΛΞΗ;
ΣΤΕΙΛΕ ΗΜΕΡΑ ΚΑΙ ΩΡΑ

Εντόπισε το παράνομο θήραμα

4 Μελισσοφάγος

1 Τσίχλα

3 Σταβλοχελίδο

2 Τρυγόνι

Η Ελληνική ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗ Εταιρεία είναι περιβαλλοντική, μη κερδοσκοπική οργάνωση με σκοπό τη μελέτη και προστασία των άγριων πουλιών και των βιοτόπων τους στην Ελλάδα. Από το 1982 εργάζεται με σκοπό να διασφαλίσει ένα βιώσιμο περιβάλλον τόσο για τα πουλιά, όσο και για τον άνθρωπο. Το έργο της περιλαμβάνει ευρύ φάσμα δράσεων: από την προστασία και τη μελέτη, ως την ενημέρωση, την εκπαίδευση, αλλά και τις παρεμβάσεις για κρίσιμα θέματα του φυσικού περιβάλλοντος.

Είναι εταίρος της BirdLife International, της μεγαλύτερης παγκόσμιας ομοσπονδίας για την προστασία των πουλιών και των βιοτόπων τους. Άλλωστε, τα προβλήματα των πουλιών δεν γνωρίζουν σύνορα...

Υποστηρικτές της ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗΣ μπορούν να γίνουν όλοι όσοι ενδιαφέρονται για τα πουλιά και τους βιοτόπους τους, χωρίς να είναι απαραίτητη η ειδική γνώση στα θέματα αυτά.

eoehos

BirdlifeGreece

Ornithologiki

www.ornithologiki.gr

Μάθε περισσότερα
για το
Τρυγόνι!

Σάρωσέ με!

τυπωμένο σε χαρτί
πλήρως απαλλαγμένο
από χλώριο (TCF)

www.ornithologiki.gr/ikb

ISBN: 978-960-6861-69-7